

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Wydział Pedagogiczny i Artystyczny

mgr inż. Tomasz Warzocha

Streszczenie rozprawy doktorskiej pt. *Technologie informacyjne a kompetencje społeczne nauczycieli akademickich*

Szybki postęp nauki oraz rozwój nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych wprowadzanych do procesu dydaktycznego szkół wyższych wymaga od nauczyciela akademickiego posiadania niezbędnych kompetencji w celu sprawnego, umiejętnego posługiwania się nimi.

Młode pokolenie studentów, wychowane z technologiami informacyjno-komunikacyjnymi, bez większych problemów wykorzystuje je w każdej sferze codziennego życia. Umiejętność posługiwania się nimi sprawia, że nauczyciel akademicki będący osobą odpowiedzialną za rozwój intelektualny młodego pokolenia studentów jest poniekąd zmuszony do wykorzystywania tych technologii we własnym warsztacie pracy w celu uchronienia się przed wykluczeniem cyfrowym. Szybki poziom rozwoju narzędzi wspomagających proces przekazywania wiedzy sprawia, że tylko całożyciowe doszkalać się nauczycieli akademickich w praktycznej umiejętności posługiwania się nimi może gwarantować odnalezienie wspólnej drogi w relacjach interpersonalnych z młodym pokoleniem studentów.

Rozprawa doktorska została opracowana według klasycznego schematu. Składa się z trzech części uwzględniających:

- teoretyczno-praktyczne założenia badań ewolucji kompetencji społecznych nauczycieli akademickich pod wpływem technologii informacyjnych,
- metodologię badań własnych,
- analizę wyników badań przemian w kompetencjach społecznych nauczycieli akademickich w kontekście stosowania technologii informacyjnych,
- aneks.

Część pierwsza rozprawy składa się z trzech rozdziałów dotyczących zagadnień dotyczących społeczeństwa informacyjnego opartego na wiedzy, determinantów przemian kompetencji społecznych nauczycieli akademickich, które wynikają z rozwoju technologii informacyjnych, raportów i strategii, które pozwoliły pokazać zależności pomiędzy

technologiami informacyjnymi a kompetencjami społecznymi niezbędnymi w pracy zawodowej nauczyciela akademickiego. W rozdziale przedstawiono również zagadnienia odnoszące się do wykorzystania tablicy interaktywnej jako przykładu technologii informacyjnej w warsztacie pracy dydaktyka szkoły wyższej. Omówienie zagadnień związanych z kompetencjami pozwoliło na dokonanie własnej klasyfikacji kompetencji społecznych jako podstawowej bazy koniecznej do umiejętnego posługiwania się technologiami informacyjnymi w celu pozyskiwania, przetwarzania, przekazywania i przechowywania informacji. Na tę klasyfikację składa się pięć następujących grup kompetencji społecznych:

- radzenia sobie ze stresem związanym z korzystaniem z technologii informacyjnych,
- otwartości i gotowości w zakresie stosowania technologii informacyjnych,
- poznawczego nastawienia w zakresie korzystania z technologii informacyjnych,
- komunikowania się z wykorzystaniem technologii informacyjnych,
- poszukiwania stymulacji w korzystaniu z technologii informacyjnych.

Część druga rozprawy zawiera metodologię badań podzieloną na sześć rozdziałów uwzględniających między innymi przedmiot i cel prowadzonych badań, w tym cel poznawczy, cel praktyczny, cel metodologiczny; problem badawczy główny i pięć problemów szczegółowych odpowiadających pięciu kategoriom kompetencji społecznych; hipotezy badawcze; zmienne i ich wskaźniki, metody oraz techniki badań, a także opis terenu i organizacji badań.

Przyjęty w rozprawie cel poznawczy polegał na wzbogaceniu wiedzy dotyczącej zależności poziomu kompetencji społecznych nauczycieli akademickich od rosnącej informatyzacji dydaktyki szkoły wyższej. Wynikiem prowadzonej analizy literatury była opracowana procedura badawcza. W głównym problemie badawczym poszukiwano odpowiedzi na pytanie, w jakim zakresie technologie informacyjne oddziałują na kompetencje społeczne nauczycieli akademickich.

Badania przeprowadzono, wykorzystując metodę sondażu diagnostycznego, której podstawowym narzędziem był kwestionariusz ankiety składający się z 60 stwierdzeń pogrupowanych w kontekście zaproponowanej klasyfikacji kompetencji społecznych (Q-test). Dodatkowo na potrzeby prowadzonych badań utworzono kwestionariusz *Ankiety z elementami testu kompetencji społecznych nauczycieli akademickich*, którego celem było zweryfikowanie odpowiedzi uzyskanych w Q-teście. Powyższe narzędzia opracowano w wersji elektronicznej, wykorzystując platformę internetową *LimeSurvey*. W celu

połączenia wiedzy z zakresu umiejętności posługiwania się technologiami informacyjnymi w pracy zawodowej nauczycieli akademickich zapytano 11 ekspertów z różnych ośrodków akademickich w kraju, jakie jest ich zdanie na ten temat, wykorzystując do tego celu *Kwestionariusz wywiadu z ekspertami* składający się z 25 pytań.

Prowadzone badania zakładały, że poziom kompetencji społecznych według zaproponowanej klasyfikacji uwarunkowany jest zmiennymi socjodemograficznymi, którymi są: płeć, obszar nauk, wiek oraz staż pracy. W badaniach wzięło udział 168 nauczycieli Uniwersytetu Rzeszowskiego, a do dalszych analiz zakwalifikowano 120 kompletów dokumentów. Pozostałych 48 odrzucono ze względu na niespełnienie wymogów formalnych dotyczących wypełnienia ankiet w wersji elektronicznej co najmniej 30% pytań.

W części trzeciej dokonano analizy zebranych wyników badań dotyczących kompetencji społecznych nauczycieli akademickich, którzy wykorzystują technologie informacyjne w pracy zawodowej i życiu prywatnym, z uwzględnieniem cech socjodemograficznych. We wnioskach dokonano uogólnienia otrzymanych wyników z zaproponowaniem rozwiązań dotyczących podniesienia kompetencji nauczycieli akademickich wynikających z analizy prowadzonych badań.

W przypadku pierwszego szczegółowego problemu badawczego hipoteza, iż *nauczyciele akademicy na średnim poziomie radzą sobie ze stresem związanym z korzystaniem z technologii informacyjnych, mając umiarkowane obawy związane z ich wykorzystywaniem w codziennej pracy dydaktycznej, co warunkują czynniki socjodemograficzne*, została potwierdzona w kontekście obszaru nauk.

W drugim szczegółowym problemie badawczym hipoteza, iż *nauczyciele akademicy na średnim poziomie są gotowi i otwarci na stosowanie technologii informacyjnych w pracy zawodowej, co uwarunkowane jest przez czynniki socjodemograficzne i wyraża się akceptacją stanu związanego ze stosowaniem technologii informacyjnych w celu pozyskiwania, przetwarzania i przekazywania informacji jako podstawy rekonstruowania swojej wiedzy*, również została potwierdzona w kontekście obszaru nauk.

W trzecim szczegółowym problemie badawczym hipoteza, iż *nauczycieli akademickich cechuje poznawczy styl funkcjonowania w zakresie korzystania z technologii informacyjnych uwarunkowany czynnikami socjodemograficznymi, który przejawia się w aktywnym poszukiwaniu informacji*, nie została potwierdzona ze względu na istotność statystyczną.

W czwartym szczegółowym problemie badawczym hipoteza, iż *nauczyciele akademicy na średnim poziomie korzystają z ogólnodostępnych technologii informacyjnych w zakresie komunikowania się między sobą oraz studentami, co pozwala nawiązywać relacje*

międzyludzkie w zinformatywanym społeczeństwie, uwarunkowane przez czynniki socjodemograficzne, została potwierdzona w kontekście stażu pracy.

*W ostatnim szczegółowym problemie badawczym hipoteza, iż *nauczyciele akademicki na średnim poziomie poszukują stymulacji w korzystaniu z technologii informacyjnych w swojej pracy zawodowej i życiu osobistym w celu uniknięcia wykluczenia technologicznego, co wyraża się świadomym nastawieniem na nowości technologiczne i jest uwarunkowane czynnikami socjodemograficznymi, nie została potwierdzona ze względu na istotność statystyczną.**

Rozprawa doktorska została uzupełniona o Aneks zawierający przygotowane w wersji elektronicznej wzory narzędzi badawczych oraz tabele z danymi statystycznymi uwzględniającymi cechy kompetencji społecznych nauczycieli akademickich.